

О. М. Ковалюк

магістр з управління навчальними
зкладами, здобувач Житомирського
державного університету імені Івана

Франка,

e-mail: OksanaKovaluk@ukr.net

**Управління дошкільним навчальним закладом на
засадах здоров'язбережувальних технологій**

*У статті акцентується увага на актуальність управління
зкладами освіти з використанням технологій здоров'язбереження.
Розкрито теоретичні основи управління дошкільним навчальним
закладом на засадах здоров'язбереження. Доведено необхідність
використання в управлінській діяльності керівників
здоров'язбережувальних технологій.*

Актуальність статті зумовлена тим, що сьогодні абсолютно зрозумілим є те, що питання збереження та зміцнення здоров'я підростаючого покоління є пріоритетним для всього світу і для України зокрема. Ситуація у суспільстві негативно впливає на формування здорової, гармонійної особистості. Зниження рівня життя змушує людей звернути основну увагу на матеріальну складову життя, відводячи власному здоров'ю другорядне значення. Суспільство визнає здоров'я найбільшою людською цінністю. Однак, визнання неспівставиме з діями. Саме тому розуміння цінності власного здоров'я має прививатись з раннього дитинства на всіх етапах життєдіяльності, щоб налаштувати дитину на активне, повноцінне, самостійне доросле життя.

Метою нашої статті є визначення особливостей здійснення управління ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій.

Виклад основного матеріалу. Різні аспекти вивчення проблеми здоров'язбереження знайшли втілення в роботах вітчизняних і зарубіжних науковців: В. Климова, А. Маслоу, М. Амосова, Н. Белікова, О. Дубогай, В. Зайцева, С. Серікова, О. Дубасенюк, О. Тімушкіна.

Актуальні проблеми з управління та організації діяльності в закладах освіти на засадах здоров'язбережувальних технологій висвітлені в роботах Л. Ващенко, С. Грімблата, Т. Карасева, М. Коржова, М. Смірнова, Н. Бутенко, Г. Соловйова тощо. Вивченням формування культури здоров'я особистості в освітніх програмах та освітньому просторі займалися О. Видюк, Є. Диканова, В. Скуміна, О. Трещева.

Історія розвитку знань про здоров'я нараховує понад 2000 років, і кожен народ вніс до скарбниці знань про здоров'я свої знання і свій досвід. Тому цілком зрозумілим є те, що й донині немає його загально визнаного наукового визначення. У наукових джерелах існує понад 300 визначень поняття "здоров'я" [1]. Загальноприйнятим є визначення здоров'я, зафіксоване у статуті Всесвітньої організація охорони здоров'я (ВООЗ): "Здоров'я – це стан повного фізичного, духовного і соціального благополуччя людини, а не лише відсутність хвороб і фізичних дефектів" [2:11]. Доведено, що орієнтовно на 25% здоров'я людини обумовлено біологічними чинниками, тобто її спадковістю чи тим потенціалом здоров'я, що вона одержала від попередників, на 15% – від стану зовнішнього середовища і на 60% – від соціальних чинників [3:6]. На нашу думку, здоров'я людей можна покращити шляхом позитивного впливу на кожен з зазначених чинників. Здійснити це можна через соціальне середовище, до якого належить людина. Належність до певного середовища визначає характер поведінки і спосіб життя особистості. Благополуччя людей та їхнє здоров'я залежить від того, наскільки ефективно мікросоціум, до якого вони належать, захищає інтереси їхньої групи. Інтереси дітей в певній мірі захищає керівник освітнього закладу, який вони відвідують, він же виступає захисником інтересів їхнього середовища: дошкільний навчальний заклад, школа, коледж, вищий навчальний заклад.

Керівник – це особа, яка очолює навчальний заклад, наділена повноваженнями приймати управлінські рішення і несе відповідальність за результати очолюваного нею колективу. Керівники організують підготовку управлінських рішень, приймають управлінські рішення і контролюють їхнє виконання [4: 10].

Керівник навчального закладу повинен орієнтуватись в соціально-політичному просторі, вміти відбирати, аналізувати та узагальнювати інформацію, проектувати діяльність закладу, створювати модель, виділяти організаційну структуру, організовувати діяльність всіх структурних підрозділів та підсистем освітнього закладу, організовувати реалізацію планів, завдань закладу, управляти матеріально-технічними, фінансовими, трудовими ресурсами, впровадженням інновацій, внутрішніми та зовнішніми зв'язками закладу, здійснювати маркетингову діяльність та елементи підприємницької діяльності [5].

Ми, в свою чергу, основне завдання керівника вбачаємо у організації навчально-виховного процесу на засадах здоров'язбереження із застосуванням здоров'язбережувальних технологій саме в управлінській діяльності.

За даними медичної статистики, вже наприкінці дошкільного віку в 17-21% дітей реєструються хронічні захворювання. Патологічні відхилення в роботі опорно-рухового апарату мають 30-32 % дітей, носоглотки – 21-25%, нервової системи – 27-30%, органів травлення – 27-30%, алергічні прояви реєструються у 25% дітей.

Науковці О. Кононко та О.Кочерга стверджують, що здорову особистість необхідно виховувати з моменту зачаття, особливо активізуючи педагогічний вплив у період дошкільного віку. За даними психологів, саме в дошкільному віці в процесі активної дитячої діяльності реально виховати свідоме, бережливе ставлення до власного здоров'я [6].

Питання збереження здоров'я дітей є надзвичайно актуальним, основним у діяльності освітніх закладів. Здоров'язбережувальна діяльність повинна комплексно проходити через всі ланки освітньої системи, починаючи з дошкільної. Дітей потрібно навчати ціннісному ставленню до власного здоров'я з самого раннього дитинства.

Дослідник О. Дубогай [7] вважає, що виховання здорового способу життя дітей можливе через реалізацію єдиного науково-обґрунтованого комплексу педагогічних, біологічних, соціальних і психологічних профілактичних заходів у системі "школа – сім'я", а розв'язуватися ця проблема може з позицій цілісно-системного підходу до виховання й розвитку дитини як у дошкільних закладах, так і у школі на основі концептуальної оцінки значущості активного рухового режиму, як одного з основних компонентів здорового способу життя. Здоровий спосіб життя – це система поглядів, що складається у процесі життя під впливом різноманітних факторів на

проблему здоров'я, як на конкретне вираження можливостей людини у досягненні будь-якої поставленої нею мети [8].

Цілком очевидним є те, що без здоров'язбережувальних технологій у своїй діяльності не повинен обходитись жоден освітній заклад. Застосування здоров'язбережувальних технологій має бути цілеспрямованим, комплексним, організованим, контрольованим.

Ми підтримуємо думку Тіхомірової Л. про те, що здоров'язбережувальні технології – це комплекс якісних педагогічних технологій, а управління ДНЗ на засадах здоров'язбережувальних технологій розглядається нами як таке, що сприяє не лише створенню безпечних умов для перебування, навчання та праці у ДНЗ, але й постійному контролю з боку керівництва за додержанням вимог, поставлених перед колективом керівником ДНЗ.

Необхідність застосування здоров'язбережувальних технологій підтверджується і результатами анкетування, проведеним серед батьків дошкільників.

З метою визначення ставлення батьків до здоров'я дітей та їх бачення про здоровий спосіб життя, було проведено опитування батьків вихованців дошкільних навчальних закладів. Опитування показало, що батьки, в переважній кількості – 72% задоволені послугами, які їм надають дошкільні навчальні заклади. З запропонованих напрямів діяльності в порядку рейтингу – 100% батьків віддають перевагу охороні життя та зміцнення здоров'я дітей. Поняття "здоров'я" у батьків асоціюється із здоровим способом життя, правильним харчуванням, руховою активністю, відсутністю захворювань, виражені любові та уваги до дитини. В свою чергу, складові здорового способу життя містять набагато більше різноманітних елементів, що стосуються всіх сфер здоров'я – фізичної, психічної, соціальної та духовної. Найважливіші з них:

- збалансоване харчування, включаючи якісну питну воду, необхідну кількість вітамінів, мікроелементів, спеціальних продуктів і харчових добавок;

- умови побуту, до уваги береться якість житла, умови для активного та пасивного відпочинку, рівень психічної та фізичної безпеки на території життєдіяльності;

- умови праці, включаючи безпеку, як у фізичному, так і психічному аспектах та наявність стимулів й умов професійного розвитку;

- рухова активність, що передбачає можливість використання засобів фізичної культури та спорту, різноманітних систем оздоровлення, спрямованих на підвищення рівня фізичного розвитку,

його підтримку, відновлення після фізичних і психічних навантажень [9].

На питання "Чи турбуєтесь Ви про своє здоров'я та здоров'я своєї дитини?" всі учасники анкетування дали позитивну відповідь. Це проявляється, в першу чергу, у харчуванні, увазі до дітей, загартовуванні. Однак, насправді, опитані, в основному, ведуть пасивний спосіб життя, вільний час проводять біля екранів телевізорів і комп'ютерів, на заняття спортом часу не вистачає. На питання "Хто має бути головною ланкою у піклуванні про здоров'я Вашої дитини?" було отримано такі відповіді: батьки – 54%, вихователі – 2%, керівник – 4%, взаємодія всіх учасників навчально-виховного процесу – 40%. Всі учасники опитування відповіли позитивно на питання "Чи хотіли б Ви, щоб ДНЗ, який відвідує Ваша дитина, у своїй діяльності спирався на напрям здоров'язбереження?"

Отже, цілком очевидно, що діяльність ДНЗ має бути направлена в першу чергу на здоров'язбереження дітей, яке буде реалізовано через застосування здоров'язбережувальних технологій. На нашу думку, використання технологій здоров'язбереження має контролюватися керівником і бути в сфері його діяльності першочерговим. В. Деркунська, і ми поділяємо її думку, пропонує таку класифікацію здоров'язбережувальних технологій: лікувально-профілактичні; фізкультурно-оздоровчі; технології, спрямовані на забезпечення соціально-психологічного благополуччя дитини; здоров'язбереження та здоров'язбагачення педагогів; валеологічне просвітництво батьків; здоров'язбережувальні освітні технології [10].

Технології, які використовуються в закладах освіти, мають відповідати таким критеріям:

- доцільність – будь-яка технологія повинна містити опис цілей
- завдань, на вирішення яких проєктовані дії;
- результативність – опис результатів;
- алгоритмічність – фіксація послідовних дій;
- відтворюваність – систематичне використання алгоритму дій і засобів в організації контролю;
- керованість – можливість планування, організації, корегування;
- проєктованість – технологія підлягає модернізації й корегуванню із урахуванням конкретних умов [11: 20].

Висновок. Вищезазначене дає змогу стверджувати, що важливою складовою в житті будь-якого суспільства є турбота про здоров'я його громадян і в першу чергу дітей. Впровадження здоров'язбережувальних технологій в діяльність дошкільного

навчального закладу на рівні управління є визначальним чинником якості освітнього процесу. Управлінська діяльність на засадах здоров'язбережувальних технологій має піддаватись аналізу, бути ціленаправленою, системною, міжпредметною, безперервною, контрольованою.

Список використаних джерел та літератури:

1. Современные технологии сохранения и укрепления детей : учебное пособие / под общ. ред. Н. В. Сократова. – М. : ТЦ Сфера, 2005. – 224 с.
2. Громадське здоров'я і громадське медсестринство : підручник / Є. Я. Склярів, М. Б. Шегедин, Б. Б. Лемішко та ін. ; за ред. Я. Склярова, М. Б. Шегедин, Б. Б. Лемішко. – 3-є вид. – К. : Медицина, 2011. – 224 с.
3. Голяченко О. М. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / Голяченко О. М. – К. : Медицина, 2011. – 208 с.
4. Шатун В. Т. Основи менеджменту : навч. посіб. / Шатун В. Т. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2006. – 376 с.
5. Єльнікова Г. Моніторинг діяльності керівника школи / Єльнікова Г. // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2003. – №1. – С. 97-102.
6. Кононко О. Л. Субсфера "Я – фізичне"; Субсфера "Я – психічне" / Кононко О. Л. // Коментар до Базового компонента дошкільної освіти в Україні. – К. : Дошк. вих., 2003. – 243 с.
7. Дубогай О. Д. Щоденник зміцнення здоров'я / О. Д. Дубогай. – К. : Здоров'я, 1998. – 54 с.
8. Марков В. В. Основы здорового образа жизни и профилактика болезней : учеб. пособ. для студ. высш. пед. учеб. завед. / В. В. Марков. – М. : Академия, 2001. – 320 с.
9. Формування здорового способу життя молоді : стратегія розвитку українського суспільства. Ч. 1 / О. О. Яременко, О. В. Вакуленко, Ю. М. Галустян [та ін.]. – К. : Держ. ін-т проблем сім'ї та молоді, Укр. ін-т соціальних досліджень, 2004. – Кн. 1. – 164 с.
10. Деркунская В. А. Диагностика культуры здоровья дошкольников : учеб. пособие / Деркунская В. А. – М. : Педагогическое общество России, 2005. – 96 с.
11. Шуляк Н. Є. Технології управління освітнім процесом навчального закладу / Шуляк Н. Є. // Теорія управління. – 2012. – 22-24. – С.19-24.

О. М. Ковалюк

***Управление дошкольным учебным заведением на основе
здоровьесберегающих технологий***

В статье акцентируется внимание на актуальность управления учреждениями образования с использованием технологий здоровьесбережения. Раскрыты теоретические основы управления дошкольным учебным заведением на принципах здоровьесбережения. Доказана необходимость использования в управленческой деятельности руководителей здоровьесберегающих технологий.

О. Kovaliuk

***Management of preschool educational institution on the basis of health
preventive technologies***

The article highlights the relevance of management of educational institutions using health preventive technologies. It shows the theoretical basis of preschool educational management on the basis of health preventive technologies . It proves the necessity of using health preventive technologies in management.